

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ

О. В. Трифонова, д. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,

triphonova_e@mail.ru

Н. І. Литвиненко, к. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,

natalyt33@mail.ru

Методологія дослідження. Результати отримані при застосуванні наступних методів: структурно-функціонального аналізу – при побудові національних систем менеджменту; інституціонального аналізу – при визначенні елементів інституціонального середовища країни; компаративного аналізу – при дослідженні розвитку національної моделі менеджменту в залежності від національного устрою та корпоративних принципів (основ), встановленні специфічних рис української моделі менеджменту.

Результати. Виявлено, що в сучасному глобалізованому світі на формування й функціонуванні національної моделі менеджменту значний вплив здійснює інституціональне середовище відповідної країни.

Побудовано національну модель менеджменту за 15 показниками, які є основоположними ознаками системи менеджменту. Виявлено, що на формування української моделі менеджменту вплинули теоретичні знання спеціалістів з дисципліни менеджменту, що були надані США в рамках державних програм з підтримки та розвитку демократії та ринкових процесів в нашій країні, а також отримані у спадок правові, соціальні, економічні інститути. Показано, що особливості національного устрою та корпоративних принципів (основ) відіграють значну роль у побудові національної моделі менеджменту. Відсутність домінуючої ідеології значною мірою відображається на формуванні національної системи менеджменту.

Встановлено зв'язок між культурними цінностями та формуванням і функціонуванням національної системи менеджменту. Зазначено, що формування національної системи менеджменту в значній мірі залежить від інституту підприємництва.

Новизна. Побудовано українську модель менеджменту за 15 ознаками, яка за більшістю показниками співпадає з російською. Виявлено, що окремі ознаки схожі за своєю формою, але їх сутнісне наповнення має суттєві розбіжності.

Практична значущість. Отриманні результати можуть бути використанні для подальшого теоретичного дослідження ролі інституціонального середовища у

функціонуванні системи менеджменту. Подальші дослідження української системи менеджменту дозволять виявити вузькі місця її розвитку та надати рекомендації щодо їх усунення.

Ключові слова: національна модель менеджменту, інституціональне середовище, ділова поведінка, національна культура

Література

1. Алифанова Т. И. Влияние национальной среды на стратегический менеджмент коммуникациями организаций / Т. И. Алифанова // История управленческой мысли и бизнеса: От стратегем к стратегиям, от стратегического планирования к стратегическому мышлению и озарению. XIV Международная конференция; Москва, МГУ имени М. В. Ломоносова, Экономический факультет, 01-03 июля 2013 г.: Материалы конференции / Под ред. В. И. Маршева – М. : АПК и ППРО, 2013. – С. 18–23.

Alifanova T. I. *Vliyaniye natsionalnoy sredy na stratyegicheskyy myenyedzhment kommunikatsiyami organizatsiy* [The impact of the national environment on the Strategic Management of Communication] / T. I. Alifanova // *Istoriya upravlencheskoy myysli i biznesa: Ot stratagem k strategiyam, ot strategicheskogo planirovaniya k strategicheskomy myshleniyu i ozareniyu*. XIV Mezhdunarodnaya konferentsiya; Moskva, MGU imeni M. V. Lomonosova, Ekonomichyeskiy fakultyet, 01-03 iyulya 2013 g.: Materialy konferentsii / Pod red. V. I. Marшева – М. : АПК и ППРО, 2013. – Р. 18–23.

2. Акперов И. Г. Особенности формирования организационной культуры в современной России / И. Г. Акперов, Ж. В. Масликова // Сборник научных трудов «Теория коммуникации & прикладная коммуникация». Вестник Российской коммуникативной ассоциации / Под общей редакцией И. Н. Розиной. – Ростов на Дону : ИУБиП, 2002. – Выпуск 1. – С. 5–7.

Akperov I. G. *Osobennosti formirovaniya organizatsionnoy kultury v sovremyennoy Rossii* [Features of formation of organizational culture in modern Russia] / I. G. Akperov, Zh. V. Maslikova // *Sbornik nauchnykh trudov «Teoriya kommunikatsii & prikladnaya kommunikatsiya»*. Vestnik Rossiyskoy kommunikativnoy assotsiatsii / Pod obshchey redaktsiyei I. N. Rozinoy. – Rostov na Donu: IUBiP, 2002. – Vypusk 1. –P. 5–7.

3. Картавый М. А. Методологические принципы формирования российского менеджмента [Электронный ресурс] / М. А. Картавый, А. Н. Нехамкин. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/press/management/1999-3/02.shtml> . – Загол. з екрана.

Kartavyu M. A. *Metodologicheskie printsipy formirovaniya rossiyskogo menedzhmenta* [Methodological principles of the Russian management] [Elektronniy resurs] / M. A. Kartavyu, A. N. Nekhamkin. – Rezhim dostupa: <http://www.cfin.ru/press/management/1999-3/02.shtml> . – Zagol. z yekrana.

4. Фантаз С. Национальные особенности систем управления персоналом: Япония, США, Россия, Украина [Электронный ресурс] / С. Фантаз. – Режим доступа: <http://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=723>. – Загол. з екрана.

Fantaz S. *Natsionalnye osobyennosti sistem upravleniya personalom: Yaponiya, SSHA, Rossiya, Ukraina* [National characteristics of personnel management systems: Japan, USA, Russia, Ukraine] [Elektronniy resurs] / S. Fantaz. – Rezhim dostupa: <http://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=723>. – Zagol. z yekrana.

5. Жарынская М. А. Сравнительный анализ систем управления в российских и японских компаниях [Электронный ресурс] / М. А. Жарынская Экономика и менеджмент инновационных технологий. – 2014. – № 2. – Режим доступа: <http://ekonomika.snauka.ru/2014/02/4238>. – Загол. з екрана.

Zharyynskaya M. A. *Sravnitelnyy analiz sistyem upravlyeniya v rossiyskikh i yaponskikh kompaniyakh* [Comparative analysis of control systems in Russian and Japanese companies] [Elektronniy resurs] / M. A. Zharyynskaya Ekonomika i myenyedzhmyent innovatsionnykh tyekhnologiy. – 2014. – № 2. – Rezhim dostupa: <http://ekonomika.snauka.ru/2014/02/4238>. – Zagol. z yekrana.

6. Володина А. С. Сравнительная характеристика японского, американского и европейского менеджмента / А. С. Володина // Молодой ученый. – 2010. – №1-2. Т. 1. – С. 173–180.

Volodina A. S. *Sravnitel'naya kharakteristika yaponskogo, amerikanskogo i evropeyskogo menedzhmyenta* [Comparative characteristics of the Japanese, American and European management] / A. S. Volodina // *Molodoy uchenuy*. – 2010. – №1-2. Т. 1. – Р. 173–180.

7. Івах С. Сучасні проблеми Українського менеджменту [Електронний ресурс] / С. Івах, О. Коханова. – Режим доступа: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1431>. – Загол. з екрана.

Ivakh S. *Suchasni problemy Ukrayinskoho menedzhmentu* [Modern problems of Ukrainian Management] [Elektronnyy resurs] / S. Ivakh, O. Kokhanova. – Rezhym dostupa: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1431>. – Zahol. z ekrana.

8. Алієв Г. Перспективи розвитку менеджменту в Україні [Електронний ресурс] / Г. Алієв. – Режим доступа: <http://kerivnyk.info/2012/03/aliev.html> . – Загол. з екрана.

Aliiev H. *Perspektyvy rozvytku menedzhmentu v Ukraini* [Prospects for Management Development in Ukraine] [Elektronnyy resurs] / H. Aliiev. – Rezhym dostupa: <http://kerivnyk.info/2012/03/aliev.html> . – Zahol. z ekrana.

9. Лесечко М. Українська модель менеджменту [Електронний ресурс] / М. Лесечко . – Режим доступа: <http://sd.org.ua/news.php?id=7821> . – Загол. з екрана.
- Lesechko M. *Ukrainska model menedzhmentu* [Ukrainian model management] [Elektronnyy resurs] / M. Lesechko . – Rezhym dostupa: <http://sd.org.ua/news.php?id=7821> . – Zahol. z ekrana.
10. Орловська О. В. Формування та становлення системи менеджменту в Україні / О. В. Орловська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.3. – С. 180–186.
- Orlovska O. V. *Formuvannia ta stanovlennia systemy menedzhmentu v Ukraini* [Origin and Development of Management System in Ukraine] / O. V. Orlovska // *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy*. – 2014. – Vyp. 24.3. – P. 180–186.
11. Корженко В. В. Вплив національної культури на формування моделі управління: методика крос-культурного менеджменту / В. В. Корженко, Ж. А. Писаренко // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – № 1. – С. 16–26.
- Korzhenko V. V. *Vplyv natsionalnoi kultury na formuvannia modeli upravlinnia: metodyky kros-kulturnoho menedzhmentu* [The influence of national culture on the formation of a management model, methodology of cross-cultural management] / V. V. Korzhenko, Zh. A. Pysarenko // *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. – 2009. – № 1. – P. 16–26.
12. Doremus P. N., The myth of the global corporation / P. N. Doremus, W. W. Keller, L. W. Pauly, S. Reich. – 2nd ed. – USA : Princeton University Press, 1999. – 193 p.
13. Эндрейн Ч. Ф. Сравнительный анализ политических систем. Эффективность осуществления политического курса и социальные преобразования / Ч. Ф. Эндрейн; пер. с англ. – М. : Издательский дом «ИНФРА-М», Изд-во «Весь мир», 2000. – 320 с.
- Endryeyn Ch. F. *Sravnitelnyy analiz politicheskikh sistyem. Effektivnost osushchestvleniya politichyeskogo kursa i sotsialnye preobrazovaniya* [Comparative Political Systems. Policy Performance and Social Change] / Ch. F. Endryeyn; per. s angl. – M. : Izdatyelskiy dom «INFRA-M», Izd-vo «Vesmir», 2000. – 320 p.
14. Литвиненко Н. І. Інституціональні складові соціально-економічного розвитку країни: монографія / Н. І. Литвиненко. – Д. : НГУ, 2015. – 310 с.
- Lytvynenko N. I. *Instytutsionalni skladovi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy: monohrafiia* [Institutional components of socio-economic development] / N. I. Lytvynenko. – D. : NHU, 2015. – 310 p.
15. Нуреев, Р. М. Россия: особенности институционального развития / Р. М. Нуреев. М. : Норма, 2009. – 448 с.
- Nureev, R. M. *Rossiya: osobennosti institutsionalnogo razvitiya* [Russia: features of institutional development] / R. M. Nureev. M. : Norma, 2009. – 448 p.
16. Малий, І. Й. Держава і ринок: філософія взаємодії. – Монографія / І. Й. Малий, М. І. Дибя, М. К. Галабурда; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. І. Й. Малога. – К. : КНЕУ, 2005. – 358 с.
- Malyu, I. Y. *Derzhava i rynek: filosofiiia vzaiemodii*. – *Monohrafiia* [State and market: the philosophy of interaction] / I. Y. Malyu, M. I. Dyba, M. K. Halaburda; za zah. ta nauk. red. d-ra ekon. nauk, prof. I. Y. Maloho. – K. : KNEU, 2005. – 358 p.
17. Бутирська І. Проблеми формування регіональної підприємницької еліти: український варіант / І. Бутирська // Регіональні та національні еліти: хто формує політику? Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Чернівці : Букрек. – 2001. – С. 65–73.
- Butyrska I. *Problemy formuvannia rehionalnoi pidpriumnytskoi elity: ukrainskyy variant* [Problems of regional business elite: Ukrainian version] / I. Butyrska // *Rehionalni ta natsionalni elity: khto formuyie polityku? Materialy Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii*. – Chernivtsi : Bukrek. – 2001. – P. 65–73.